

NOTAT

NOTAT OM SCREENINGSPROCES OG RAMMEN FOR KVALITETSVURDERING

ANNA-KATHARINA HØJEN-SØRENSEN (RED.)
CAMILLA BJÖRKLUND
TOMAS ELLEGAARD
LARS GULBRANDSEN
SVEN PERSSON
NIELS PLOUG
CHARLOTTE RINGSMOSE
INGRID PRAMLING SAMUELSSON
ELLEN BEATE HANSEN SANDSETER
HENRIK DAAE ZACHRISSON

KØBENHAVN 2016

NOTAT OM SCREENINGSPROCES OG RAMMEN FOR KVALITETSVURDERING
Afdelingsleder: Mette Deding
Afdelingen for skole og uddannelse

© 2016 SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd

SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd
Herluf Trolles Gade 11
1052 København K
Tlf. 33 48 08 00
sfi@sfi.dk
www.sfi.dk

SFI's publikationer kan frit citeres med tydelig angivelse af kilden.

SFI-notater skal danne grundlag for en faglig diskussion. SFI-notater er foreløbige resultater, og læseren bør derfor være opmærksom på, at de endelige resultater og fortolkninger fra projektet vil kunne afvige fra notatet.

INDHOLD

1	SCREENINGSPROCES OG KVALITETSVURDERING	5
	Screeningsprocessen	6
	Vurderingsprocessen	8
	Kvalitetsvurderingsrammen	9
	Ændringer i kvalitetsvurderingsrammen	11
	Subjektivitet i vurdering af forskningskvalitet.	15
	BILAG	17
	Bilag 1 Det anvendte kvalitetsvurderingsredskab med støttespørgsmål og hjælpetekster	17
	Bilag 2 Medlemmer i den eksterne reviewgruppe	20
	LITTERATUR	23

SCREENINGSPROCES OG KVALITETSVURDERING

Dette notat redegør for screenings- samt kvalitetsvurderingsprocessen for året 2013 og 2014 i den årlige kortlægning af skandinavisk dagtilbudsforskning samt for de ændringer og tilføjelser til kvalitetsvurderingsredskabet, som er foretaget i forbindelse med kvalitetsvurderingsprocessen for året 2014. Ændringerne har haft til formål at sikre en ensartet forståelse og anvendelse af kriterierne i kvalitetsvurderingsværktøjet og er foretaget på baggrund af reviewmedlemmernes erfaringer fra processen for året 2013 samt indledende diskussioner i forbindelse med kvalitetsvurderingsprocessen for året 2014. Metodenotatet er udfærdiget i samarbejde mellem SFI, der har forestået kortlægnings- og kvalitetsvurderingsarbejdet for året 2013 og 2014, og den eksterne reviewgruppe, der for kortlægningsåret 2014 har bestået af følgende ni forskere på dagtilbudsområdet fra Norge, Sverige og Danmark (se bilag 2.1 for uddybet beskrivelse af medlemmene i forsker-reviewgruppen):

- Professor Ellen Beate Hansen Sandseter, Dronning Mauds Minne, Trondheim, Norge
- Professor Henrik Daae Zachrisson, Atferdssenteret og CEMO, Norge
- Forsker Lars Gulbrandsen, Forskningsinstituttet NOVA samt Høgskolen i Oslo og Akershus, Norge
- Professor Sven Persson, Malmö Högskola, Sverige
- Docent/Associate professor Camilla Björklund, Göteborgs Universitet, Sverige
- Professor Ingrid Pramling Samuelsson, Göteborgs Universitet, Sverige

- Direktør/Associate professor Niels Ploug, Danmarks Statistik, Danmark
- Professor Charlotte Ringsmose, DPU, Aarhus Universitet, Danmark
- Lektor Tomas Ellegaard, Roskilde Universitet, Denmark.

Dokumentation for studierne, der er inkluderet og kvalitetsvurderet i de årlige kortlægninger, er samlet i Nordic Base of Early Childhood Education and Care (NB-ECEC), en offentligt tilgængelig database etableret og finansieret af Danmarks Evalueringsinstitut, Skolverket i Sverige og Uddannelsesdirektoratet i Norge.

Metodenotatet indeholder:

- Beskrivelse af screeningsprocessen
- Beskrivelse af vurderingsprocessen
- Beskrivelse af kvalitetsvurderingsrammen
- Beskrivelse af, og begrundelse for, ændringer i kvalitetsvurderingsrammen for kortlægningsåret 2014
- En diskussion af subjektivitet i kvalitetsvurdering

Metodenotatet redegør udelukkende for screenings- og vurderingsprocessen samt de ændringer og tilføjelser, der er foretaget i kvalitetsvurderingsredskabet i forbindelse med kvalitetsvurderingen af studier inkluderet i kortlægningen for året 2014, samt baggrunden for disse ændringer.

For yderligere beskrivelse af de anvendte forskningskvalitetsparametre henvises i stedet til 'Notat om forskningskvalitet', udarbejdet af Dansk Clearinghouse (2012), der har forestået kortlægnings- og kvalitetsvurderingsarbejdet for årene 2006-2012. For en udfoldet beskrivelse af søgestrategi og antal inkluderede studier for kortlægningsåret 2013 og 2014 henvises til SFI's rapporter 'Kortlægning, kvalitetsvurdering og analyse af udviklingen i skandinavisk dagtilbudsforskning for 0-6-årige i året 2013' (Wendt & Jørgensen, 2015) samt 'Kortlægning, kvalitetsvurdering og analyse af udviklingen i skandinavisk dagtilbudsforskning for 0-6-årige i året 2014' (Højen-Sørensen, Kristiansen & Jørgensen, 2016).

SCREENINGSPROCESSEN

Kortlægningen af skandinavisk dagtilbudsforskning i 2013 og 2014 er baseret på en systematisk søgning i relevante databaser for skandinavisk dagtilbudsforskning. I den efterfølgende og indledende screeningsproces er anvendt følgende syv eksklusionskriterier:

Forkert publikationsår: Studiet skal være udgivet inden for kalenderåret af det undersøgte kortlægningsår.

Forkert land: Studiet skal omhandle skandinavisk dagtilbud, hvormed forstås Danmark, Norge eller Sverige. Studiet skal som minimum behandle data fra ét eller flere af de nævnte skandinaviske lande. Der medtages dog også forskning, der ud over ét eller flere skandinaviske lande indhenter data fra andre lande.

Forkert institution: Studiet skal omhandle aktiviteter i dagtilbud for 0-6-årige. Hermed menes, at studiet direkte forholder sig til institutionaliserede dagtilbud, herunder både private eller offentlige institutioner, for 0-6-årige i skandinaviske lande. I en dansk kontekst omfatter dette dagpleje, vuggestue, børnehave og integrerede institutioner. I en svensk kontekst omfatter det daghem, familjedaghem, lekskola og förskola, mens det i en norsk kontekst omfatter barnehage, åpen barnehage og familiebarnehage. Studier, der i en dansk kontekst er baseret på data hentet fra børnehaveklasse/0. klasse, medtages kun, såfremt der også anvendes data fra dagtilbud. Studier, der i en dansk kontekst alene henter data fra 0. klasse og op, ekskluderes. På tværs af de skandinaviske lande kan der være forskel på, hvornår børnene aldersmæssigt starter i 1. klasse. For eksempel starter børn i Norge i 1. klasse, fra de er 6 år. Eftersom det er børnenes alder (0-6 år), der er væsentlig for kortlægningen, vil studier, der anvender data fra en norsk 1. klasse, derfor blive inkluderet. Dog kun såfremt studiet også anvender data fra dagtilbud. Endelig inkluderes studier, der undersøger indsatser/forhold i dagtilbuddet, men med udgangspunkt i data hentet senere i børnenes skole- eller livsforløb. Effekten af indsatsen vurderes således på baggrund af, at børnene retrospektivt fortæller om indsatsen/forhold i dagtilbuddet. Det kan også dreje sig om et studie, der fx måler effekten af dagtilbudsindsatser på 3. klassetrin eller senere i voksenlivet.

Forkert emne/aktivitet i dagtilbud: For at blive inkluderet i kortlægningen skal studiet have et eksplicit fokus på dagtilbud. Studier, hvor børne-, forældre- og/eller pædagogperspektivet behandles i forhold til dagtilbuddet, inkluderes. Desuden inkluderes studier med fokus på perspektiver fra andre aktører, fx et kommunalt eller statsligt perspektiv på dagtilbud. Studiet ekskluderes, såfremt det udelukkende forholder sig til fx hygiejneforhold eller særlige sygdomstyper og ikke samtidig indeholder et fokus på forholdet til dagtilbuddet.

Forkert dokumenttype: Studier ekskluderes, såfremt de forholder sig til dagtilbud i et generelt perspektiv, idet studiets grundlag skal være undersøgelse af konkrete empiriske data. Der er tale om inklusion af empiriske undersøgelser i bred forstand, hvor evalueringer og rapporter af forsøgs- og udviklingsarbejde indgår. Studier ekskluderes derimod, såfremt der er tale om fx debatlitteratur, lærebøger, policy-dokumenter, ren forskningsformidling etc. Ligeledes ekskluderes forsk-

ning med fokus på undersøgelses- og metodeudvikling. Sidste års kortlægning af Clearinghouse skandinavisk dagtilbud indgår ikke. Ph.d.-afhandlinger inkluderes, mens eksamensopgaver under ph.d.-niveau, herunder Licentiat afhandlinger fra Sverige, ekskluderes.

Utilstrækkelig afrapportering: For at blive inkluderet i kortlægningen skal studiets gennemførelse være tilstrækkelig afrapporteret. Dette betyder, at studiet som minimum skal indeholde: et undersøgelsesformål og/eller forskningsspørgsmål, en metodedel, afrapportering af dataindsamling/databeskrivelse, en analysedel/resultat af data samt en konklusion.

Præliminære undersøgelser: Studiet ekskluderes, såfremt der ikke rapporteres om analyser af data (forskningresultater). Præliminære undersøgelser vil, med mindre de påberåber sig at have fundet resultater på udvalgte områder, først senere indgå i en forskningskortlægning, når der er resultater at rapportere.

Artikler eller delstudier, der på et senere tidspunkt viser sig at indgå i en mere samlet afrapporteringsform eller hovedværk (fx i en artikelbaseret ph.d.-afhandling), vurderes som udgangspunkt som selvstændige studier inden for det kortlægningsår, artiklen er publiceret. Ved sammenfald i udgivelsesår mellem artikler/delstudier og primærværket vurderes disse som ét samlet arbejde. I vurderinger af ph.d.-afhandlinger indgår altid alle artikler.

Kun de studier, der opfylder samtlige inklusionskriterier, indgår i årets kortlægning og bliver kvalitetsvurderet.

VURDERINGSPROCESSEN

Kvalitetsvurderingsprocessen udføres i et samarbejde mellem en ekstern reviewgruppe bestående af forskere fra Danmark, Norge og Sverige samt en intern reviewgruppe bestående af forskere fra SFI. I kortlægningsåret 2013 bestod både den eksterne og interne reviewgruppe af 5 medlemmer. I kortlægningsåret 2014 er antallet af medlemmer udvidet til at omfatte 9 medlemmer i den eksterne gruppe og 6 medlemmer i den interne gruppe.

For hvert studie, der er inkluderet i årets kortlægning, er forskningskvaliteten vurderet af to uafhængige reviewere: en forsker fra den eksterne reviewgruppe, der har det endelige ansvar for kvalitetsvurderingen, samt en forsker fra SFI's interne reviewgruppe, der bistår den eksterne reviewgruppes arbejde. Ved fordelingen af de inkluderede studier mellem reviewmedlemmerne sikres det, at reviewmedlemmerne ikke får studier til vurdering, som de selv har (med)forfattet eller hvis forfattere, de forskningsmæssigt er tæt affilerede med. Alle reviewmedlemmer har pligt til at gøre opmærksom på eventuelle forhold, der gør dem inhabile i forhold til at udføre vurderingen af et tildelt studie.

De to reviewere foretager uafhængigt af hinanden en vurdering af studiets kvalitet, hvorefter den endelige vurdering diskuteres og samstemmes. Konkret foregår processen ved, at et medlem fra SFI's interne reviewgruppe besvarer kvalitetsvurderingsarket (se nedenfor) og på denne baggrund skriver en begrundelse for sin samlede vurdering af studiets evidensvægt. Herefter videresendes det udfyldte kvalitetsvurderingsark til den eksterne reviewer, der forud for modtagelsen tilsvarende har vurderet og udfyldt et identisk kvalitetsvurderingsark for studiet. Den eksterne reviewer gennemgår, kommenterer og reviderer herefter besvarelsen i det tilsendte vurderingsark med udgangspunkt i sin egen forudgående besvarelse og vurdering af studiet. I de tilfælde, hvor den interne og eksterne reviewer ikke er kommet frem til samme vurdering, og hvor der ikke gennem en videre dialog er opnået enighed om studiets endelige forskningskvalitet, har den eksterne reviewer, som endeligt ansvarlig for vurderingen, også det endelige ord. Ved større uoverensstemmelser i vurderingen af et studies forskningskvalitet kan den eksterne og interne reviewer vælge at få studiet vurderet af yderligere en forsker fra den eksterne reviewgruppe. I disse tilfælde er det den tredje reviewers vurdering, der er gældende.

Vurderingerne er samstemt på tværs af reviewgruppens medlemmer ved et møde i forbindelse med kortlægningsåret 2013 og to møder i forbindelse med kortlægningsåret 2014. Ved disse møder er kvalitetsvurderingsrammen diskuteret, og vurderinger af enkelte principielle studier har været taget op til drøftelse i plenum.

KVALITETSVURDERINGSRAMMEN

Til kvalitetsvurdering af studierne anvendes et fælles kodningsark, der oprindeligt er udviklet af EPPI-Centre til kvalitetsvurdering af studier inden for forskning i pædagogik og uddannelsesforhold. Det anvendte kodningsark udgør en fælles vurderingsramme for alle publikationstyper (fra artikler til ph.d.-afhandlinger) samt alle typer af studier, dvs. studier med såvel kvalitativt som kvantitativt forskningsdesign. Kodningsarket indeholder 18 spørgsmål (se boks 1.1), hvoraf de 17 afdækker forskellige aspekter af forskningens kvalitet og tilsammen danner grundlag for en endelig og samlet vurdering af studiets evidensvægt (spørgsmål 18) som værende enten low, medium eller high. Kun studier med en vurderet evidensvægt på medium eller high inkluderes i NB-ECEC databasen.

De 17 spørgsmål vedrører bl.a. studiets afrapporteringskvalitet, hvor der i vurderingen lægges vægt på, om konteksten, formålet med undersøgelsen og relevansen af undersøgelsen er klart beskrevet og begrundet, samt om anvendte metoder til dataindsamling og dataanalyse fremgår

tydeligt. De samme krav stilles til studiets beskrivelser af undersøgelsesdeltagerne, herunder identificeringen og rekrutteringen af deltagerne.

BOKS 1.1

Kodningsarket.

1. Is the context of the study adequately described? (Yes/No)
 2. Are the aims of the study clearly reported? (Yes/No)
 3. Is there an adequate description of the sample used in the study and how the sample was identified and recruited? (Yes, No)
 4. Is there an adequate description of the methods used in the study to collect data? (Yes/No)
 5. Is there an adequate description of data analysis? (Yes/No)
 6. Is the study reported with sufficient transparency? (Yes/No)
 7. Do the authors explicitly state where the full, original data are stored? (Yes/No)
 8. Do the authors avoid selective reporting bias? (Yes/No)
 9. Do reviewers assess that there are any ethical concerns/problems about the way the study was conducted? (Yes/No)
 10. Was the choice of research design appropriate for addressing the research question(s) posed? (Yes/No)
 11. Have sufficient attempts been made to establish the repeatability or reliability of data collection methods or tools? (Yes/No)
 12. Have sufficient attempts been made to establish the validity or trustworthiness of data collection tools and methods? (Yes/No)
 13. Have sufficient attempts been made to establish the repeatability or reliability of data analysis? (Yes/No)
 14. Have sufficient attempts been made to establish the validity or trustworthiness of data analysis? (Yes/No)
 15. To what extent are the research design and methods employed able to rule out any other sources of error/bias which would lead to alternative explanations for the findings of the study? (A lot/A little/Not at all)
 16. Does the author address the generalizability of the study? (A lot/A little/Not at all)
 17. In light of the above, do the reviewers differ from the authors over the findings or conclusions of the study? (Yes/No)
 18. Overall weight of evidence? (high/medium/low)
-

Kvalitetsvurderingsspørgsmålene vedrører endvidere studiets valg af forskningsdesign og metode. Der lægges i vurderingen af studiets kvalitet vægt på, at studiets formål, forskningsspørgsmål og konklusioner er transparente og understøttes af studiets valg af forskningsdesign og metoder. Det vurderes herunder, hvorvidt de benyttede metoder og designtilgange er relevante for – og gør studiet i stand til – at belyse det intendede genstandsfelt for undersøgelsen.

Endelig vurderes det, om studiets forskningsresultater er inden for rammerne af, hvad de valgte metoder og forskningsdesign med rimelighed gør det muligt at uddrage og konkludere.

I kriterierne for kravene til studiernes forskningskvalitet vurderes yderligere undersøgelsesernes reliabilitet, validitet og generaliserbarhed. Det vil sige, at det vurderes, om studiet er validt i den forstand, at det faktisk undersøger det genstandsfelt og måler på de parametre, som det har sat sig for at undersøge. I den forbindelse kan der fx være visse etiske

overvejelser, der er nødvendige at tage højde for afhængigt af genstandsfeltet og de anvendte forskningsmetoder. Det vurderes også, om studiets indsamling og analyse af data er gentagelig, således at studiet er gennemført med størst mulig transparens og brug af troværdige metoder. Endvidere vurderes det, i hvilket omfang studiets forskningsresultater og konklusioner generaliseres eller er relevante for en større population af fx børn og institutioner eller kan overføres til andre eller lignende populationsgrupper eller pædagogiske praksisser, samt om studiet oplyser om, hvilke relevante populationsgrupper, resultaterne kan være aktuelle for. For etnografiske studier og case-studier lægges der i vurderingen af dette vægt på, at konteksten er velbeskrevet.

ÆNDRINGER I KVALITETSVURDERINGSRAMMEN

På baggrund af den eksterne reviewgruppes erfaringer fra vurderingsprocessen for året 2013 samt indledende diskussioner i forbindelse med kvalitetsvurderingsprocessen for året 2014 blev der synliggjort et behov for en tydeligere beskrivelse af, hvad der er indeholdt i de forskellige forskningskvalitetsparametre i vurderingsrammen, samt hvordan de vægter, særligt i forhold til studier med et kvalitativt forskningsdesign. I forbindelse med kvalitetsvurderingen af studier for året 2014 er der derfor sket en række ændringer af kvalitetsvurderingsværktøjet. Dette i form af tilføjede hjælpe-tekster og underspørgsmål til kvalitetsvurderingsspørgsmålene, der har til hensigt at sikre en ensartet forståelse og anvendelse af kvalitetsvurderingskriterierne og herigennem en ensartet vurdering af studierne.

Hjælpeteksterne og støttespørgsmålene er hentet fra CASP Qualitative Checklist (Critical Appraisal Skills Programme, 2014), der er en tjekliste udviklet til vurdering af netop kvalitativ forskning. I CASP tjeklisten opereres der med 10 overordnede spørgsmål, der hver er suppleret med en række hjælpespørgsmål til at bistå besvarelsen. Det er disse hjælpespørgsmål, der er tilføjet kvalitetsvurderingsrammen, med henblik på at understøtte vurderingen af studier med kvalitativt forskningsdesign, og det er således ikke nødvendigvis alle støttespørgsmål, der er lige relevante for kvalitetsvurderingen af alle studierne. Eftersom der i CASP opereres med færre, men bredere definerede overordnede spørgsmål, er nogle af støttespørgsmålene fra CASP tilføjet under flere af spørgsmålene i kvalitetsvurderingsredskabet.

Det er ikke alle 17 spørgsmål, der i forbindelse med kvalitetsvurderingsarbejdet for 2014 kortlægningsåret er blevet direkte suppleret med hjælpespørgsmål. De tilføjede støttespørgsmål fungerer dog indirekte til vurderingen af de spørgsmål, der ikke er tilført støttespørgsmål, grundet den interne sammenhæng mellem spørgsmålene. Et eksempel på dette er spørgsmålet om transparens (se spørgsmål 6 i boks 1.1).

Spørgsmålet er ikke tilføjet hjælpespørgsmål, men er tæt forbundet med spørgsmålene om studiets kontekst, formål, sample etc., og informeres af hjælpespørgsmålene tilføjet her. Kvalitetsvurderingsværktøjet, herunder behovet for yderligere supplerende støttespørgsmål og hjælpetekster, vil dog fremadrettet og løbende blive revideret og behandlet.

STUDIETS KONTEKST

I forhold til spørgsmål 1 var der behov for at afklare, hvad der menes med studiets 'kontekst', og spørgsmålet er derfor blevet suppleret med en støttetekst og hjælpespørgsmål, der går på, om studiets forfatter(e) diskuterer studiets vidensbidrag i forhold til fx eksisterende praksis eller det forskningsfelt, som forfatteren placerer studiet indenfor.

STUDIETS FORMÅL

Studiets formål (spørgsmål 2) er tæt forbundet med spørgsmål 1 og er tilføjet to støttespørgsmål, der sætter fokus på, hvorvidt det fremgår, hvad målet er med studiet, samt om det er beskrevet og begrundet, hvorfor studiet er vigtigt eller relevant, fx i forhold til eksisterende praksis eller forskning.

STUDIETS SAMPLE/INFORMANTER

Spørgsmål 3 omhandler studiets sample eller studiepersoner. Spørgsmålet er tilføjet hjælpetekster, der skærper fokus på: om demografiske variable er tilstrækkeligt beskrevet; om studiet rummer oplysninger om, hvordan samplet blev udvalgt; om studiet rummer begrundelser for det valgte sample i forhold til genstandsfeltet og den type af viden, studiet søger at afdække; samt om studiet rummer en diskussion af rekrutteringsforhold, fx hvorfor nogle valgte ikke at deltage.

STUDIETS METODE

Spørgsmål 4 vedrører den metodiske tilgang, som studiet har benyttet til indsamling af data. Spørgsmålet er tilføjet en række hjælpetekster og støttespørgsmål, der sætter fokus på forskellige forhold, der kan være relevante at inddrage i forhold til den samlede vurdering af studiets metodiske afrapporteringskvalitet. Disse er: hvorvidt den valgte metode samt rammerne for dataindsamlingen er begrundet; om det er tydeligt, hvordan data er indsamlet (fx semistrukturerede interview, observation); hvordan dataindsamlingen er udført, og om metoden er modificeret i løbet af studiet; om det er tydeligt, hvilken datatype der anvendes (fx feltnoter, video- eller lydoptagelser); samt om der er en diskussion omkring mætning af data og omkring risiko for mulig bias.

STUDIETS DATAANALYSE

Spørgsmål 5 er tilføjet hjælpetekster og spørgsmål, der udpeger forhold, der kan være relevante at inddrage i vurderingen af, hvorvidt studiets dataanalyse er tilstrækkeligt beskrevet. Forhold, der kan være relevante at overveje, er: om det er tydeligt, hvordan data er analyseret, fx ved at den anvendte analysemetode, teoretiske koncepter og anvendte begreber er beskrevet; om den analytiske proces er udførligt beskrevet; om forskeren forklarer, hvordan data, benyttet til at demonstrere analyseprocessen, er udvalgt fra den samlede datamængde; om forskeren kritisk undersøger sin egen rolle, indflydelse og potentielle bias under analyse og udvælgelse af data til præsentation; samt om forskeren diskuterer troværdigheden af studiets fund, fx brug af triangulering, respondent validitet eller inddragelse af flere i analysearbejdet.

ETISKE FORHOLD

I forhold til spørgsmål 9, der omhandler etiske aspekter ved studiets fremgangsmåde, har der ikke været udtrykt behov fra reviewgruppen for en afklaring af spørgsmålet. For at sikre fokus på etiske forhold, der kan være relevante for den overordnede vurdering af studiets kvalitet, er der dog tilføjet hjælpetekster. Disse sætter fokus på: om studiet er godkendt af den etiske komité i det land, hvor studiet er udført; hvorvidt det er tilstrækkeligt beskrevet, hvordan studiet blev forklaret for deltagerne/informanterne til, at det kan vurderes, om etiske standarder er overholdt; samt om forfatteren har diskuteret forhold, der udsprang af studiet (fx informeret samtykke og hvordan studiets effekt på deltagerne under og efter studiet er håndteret).

STUDIETS FORSKNINGSDESIGN

Spørgsmål 10 er tilføjet hjælpespørgsmål, der sætter fokus på følgende forhold, der kan være relevante at overveje ved vurderingen af, hvorvidt forskningsdesignet var velvalgt i forhold til at belyse studiets forskningsspørgsmål: Hvorvidt forfatteren har begrundet valget af forskningsdesign (fx diskuteret, hvordan valget faldt på den anvendte metode). To af hjælpespørgsmålene retter sig specifikt mod studier med et kvalitativt forskningsdesign. Disse er: Om forfatteren tilstræber at fortolke eller belyse handlinger og subjektive oplevelser hos de personer, som udgør studiets deltagere/informanter; samt om den benyttede kvalitative metodologi er velvagt til at belyse undersøgelsens problemstilling.

DATAINDSAMLINGSMETODENS VALIDITET

Spørgsmål 12, der vedrører validiteten af studiets dataindsamling og metode, er tilføjet støttespørgsmål omkring forhold, der kan være relevante at overveje ved vurderingen af spørgsmålet. Disse er: hvorvidt forholdet mellem forskeren og undersøgelsens deltagere/informanter er tilstrække-

ligt overvejet. Herunder, om forfatteren kritisk har undersøgt sin egen rolle, potentielle bias og indflydelse under formuleringen af undersøgelsens forskningsspørgsmål samt under dataindsamlingen, rekruttering af samplet og valg af sted. Endelig kan et forhold, der kan være relevant at overveje i vurderingen, være, om det fremgår af studiet, hvordan forfatteren forholdt sig til begivenheder under forløbet, og om der er gjort overvejelser om potentielle implikationer af eventuelle ændringer undervejs i studiedesignet.

DATAANALYSENS VALIDITET

Spørgsmål 14 omhandler validiteten af studiets dataanalyse og er nært forbundet med bl.a. spørgsmål 5, hvilket også afspejler sig i et vist overlap mellem de tilførte støttespørgsmål. Støttespørgsmålene sætter fokus på forhold, der kan være relevante at inddrage til vurderingen af dataanalysens validitet. Disse er: om den analytiske proces er udførligt beskrevet; om det ved en eventuel tematisk analyse fremgår klart, hvordan kategorier/temaer er udledt af datamaterialet; om forskeren forklarer, hvordan data, benyttet til at demonstrere analyseprocessen, er udvalgt fra den samlede datamængde; om de præsenterede data er tilstrækkelig til at underbygge studiets resultater; i hvilken udstrækning modstridende data er taget i betragtning; samt om forskeren kritisk undersøger sin egen rolle, indflydelse og potentielle bias under analyse og udvælgelse af data til præsentation.

STUDIETS GENERALISERBARHED

Spørgsmålet 16, der vedrører studiets generaliserbarhed, er tilføjet et enkelt støttespørgsmål. Dette er, om forskeren har diskuteret, om og hvordan studiets resultater kan overføres til andre kontekster/populationer eller har overvejet, om studiets resultater kan anvendes på andre måder.

STUDIETS FORSKNINGSFUND OG KONKLUSIONER

Spørgsmål 17 omhandler studiets forskningsfund og konklusioner og er informeret af besvarelserne af de øvrige spørgsmål i kvalitetsvurderingsredskabet, hvilket også afspejler sig i de støttespørgsmål, der er tilføjet. Støttespørgsmålene retter fokus på følgende forhold, der kan være relevante at overveje i besvarelsen af spørgsmålet: Om resultaterne er eksplícite og fremstår tydeligt; om der er en tilstrækkelig diskussion af evidensen både for og imod forskerens argumenter; om forskeren har diskuteret troværdigheden af studiets fund (fx brug af triangulering, respondent validitet eller inddragelse af flere i analysearbejdet); samt om studiets fund er diskuteret i relation til det oprindelige forskningsspørgsmål. Et af støttespørgsmålene er eksplicit rettet mod studier med kvalitativt forskningsdesign. Dette er, om studiet bidrager med nye forståelser (fx genererer ny teori) og ny viden om det undersøgte emne.

STUDIETS OVERORDNEDE EVIDENSVÆGT

Fastsættelsen af studiets endelige evidensvægt, der udgør den samlede vurdering af studiet, er informeret af alle de belyste forhold i de øvrige spørgsmål. Spørgsmålet er tilføjet to støttespørgsmål for at præcisere dette. Disse er: om der er gjort tilstrækkelige forsøg på at godtgøre konklusionerne af studiets fund, således at konklusionerne er troværdige, samt om der kan fæstes tillid til studiets fund i besvarelsen af forskningsspørgsmålet, når alle øvrige forhold belyst i vurderingen tages i betragtning.

ØVRIGE ÆNDRINGER I KVALITETSVURDERINGSRAMMEN

Ud over tilføjelsen af støttespørgsmål er der foretaget en yderligere ændring af kvalitetsvurderingsrammen i kortlægningsåret 2014 i forhold til 2013. Hvor der i kortlægningsåret 2013 kun blev udfærdiget en samlet skriftlig begrundelse for den endelige evidensvægt, er besvarelsen af hvert enkelt kvalitetsvurderingsspørgsmål i kortlægningsåret 2014 suppleret med en skriftlig begrundelse. Beslutningen om at supplere besvarelsen af de enkelte vurderingsspørgsmål med en skriftlig begrundelse er foretaget som følge af et udtrykt ønske om, og behov for, en større grad af gennemsigtighed i vurderingsprocessen. De skriftlige begrundelser understøtter reviewmedlemmernes arbejde i vurderingsprocessen - herunder i forhold til afstemning af et studies evidensvægt mellem reviewmedlemmerne. Som et led i at sikre transparens omkring kvalitetsvurderingerne er de skriftlige begrundelser for studier, hvis evidensvægt er vurderet til medium eller high i kortlægningsåret 2014, inkluderet og offentligt tilgængelige i NB-ECEC databasen.

SUBJEKTIVITET I VURDERING AF FORSKNINGSKVALITET.

Subjektivitet udgør et grundvilkår i alle processer, der involverer en grad af menneskeligt skøn, og kan heller ikke undgås inden for rammerne af systematiske reviews og forskningsoversigter generelt, hvor der foretages en kvalitetsvurdering. Dette gør sig også gældende i forhold til kvalitetsvurderingsprocessen af inkluderede studier i kortlægningen af dagtilbudsforskning i Norden. Grunden til dette er, at det sjældent er muligt i systematiske reviews, særligt i reviews, der skal favne mange forskellige metodiske designs, at udfærdige spørgsmålene, så svarkategorierne er absolutte. For at et vurderingsværktøj skal kunne favne alle studier, fra antropologiske feltstudier til randomiserede kontrollerede forsøg, vil det være nødvendigt at udfærdige relativt overordnede spørgsmål. Dette betyder, at vurderingen af et studies forskningsmæssige evidensvægt, trods den fælles kvalitetsvurderingsramme, vil bero på en vis grad af menneskeligt, og derved subjektivt, skøn.

Selvom alle studier vurderes ud fra en fælles vurderingsramme, er det vigtigt at være opmærksom på, at vurderingen af, hvorvidt et studie opfylder de enkelte kvalitetskriterier, altid foretages på baggrund af en vægtning af studiets publikationstype og metodiske forskningstilgang. Det vil sige, i hvilken grad studiet relativt, i forhold til dets publikations- og forskningsdesignmæssige forudsætninger, opfylder de enkelte kriterier, samt hvor tungt de enkelte kriterier vægter i den endelige vurdering. De overordnede 17 kvalitetsvurderingsspørgsmål er således ikke nødvendigvis lige relevante for kvalitetsvurderingen af det enkelte studie. For eksempel vil forskningsdesignets evne til at minimere bias (spørgsmål 15) vægte højere i den endelige vurdering af et studie med kvantitativt forskningsdesign end i et kvalitativt studie, hvor dette ikke udgør et egentlig mål for den kvalitative forskningstradition. Tilsvarende vil vægtningen i vurderingen af, fx hvorvidt dataindsamlingsmetoden er tilstrækkeligt af-rapporteret (spørgsmål 4), afhænge af, om der fx er tale om en publikation i ph.d.-form eller en publikation i artikelform, hvor muligheden for at foretage en udfoldet beskrivelse af dataindsamlingsmetoden typisk er mere begrænset.

BILAG

BILAG 1 DET ANVENDTE KVALITETSVURDERINGSREDSKAB MED STØTTESPØRGSMÅL OG HJÆLPE-TEKSTER

BILAGSBOKS B1.1

Oversigt over anvendte kvalitetsvurderings spørgsmål og tilføjede støttespørgsmål.

1. Is the context of the study adequately described? (Yes/No)
 - o Take into account:
 - o If the researcher's discusses the contribution the study makes to existing knowledge or understanding e.g. do they consider the findings in relation to current practice or policy or relevant research-based literature?
2. Are the aims of the study clearly reported? (Yes/No)
 - o Take into account:
 - o What was the goal of the research?
 - o Why it was thought important and relevant?
3. Is there an adequate description of the sample used in the study and how the sample was identified and recruited? (Yes, No)
 - o Take into account:
 - o If the researcher has given sufficient description of the sample used in the study (e.g. demographic variable)
 - o If the researcher has explained how the participants were selected.
 - o If they explained why the participants they selected were the most appropriate to provide access to the type of knowledge sought by the study.
 - o If they are any discussions around recruitment (e.g. why some people choose not to take part).

Boksen fortsættes

BILAGSBOKS B1.1 FORTSAT

Oversigt over anvendte kvalitetsvurderings spørgsmål og tilføjede støttespørgsmål.

4. Is there an adequate description of the methods used in the study to collect data? (Yes/No)
 - o Take into account:
 - o If the setting for data collection was justified
 - o If it is clear how data were collected (e.g. focus group, semi-structured interview etc.)
 - o If the researcher has justified the methods explicit (e.g. for interview method, is there an indication of how interviews were conducted, or did they use a topic guide)?
 - o If methods were modified during the study. If so, has the researcher explained how and why?
 - o If the form of data is clear (e.g. tape recordings, video material, notes etc.).
 - o If the researcher has discussed saturation of data.
5. Is there an adequate description of data analysis? (Yes/No)
 - o Take into account:
 - o If it is clear how data were analysed? (E.g. methods and clear concepts).
 - o If there is an in-depth description of the analysis process.
 - o Whether the researcher explains how the data presented were selected from the original sample to demonstrate the analysis process.
 - o Whether the researcher critically examined their own role, potential bias and influence during analysis and selection of data for presentation.
 - o If the researcher has discussed the credibility of their findings (e.g. triangulation, respondent validation, more than one analyst).
6. Is the study reported with sufficient transparency? (Yes/No)
7. Do the authors explicitly state where the full, original data are stored? (Yes/No)
8. Do the authors avoid selective reporting bias? (Yes/No)
9. Do reviewers assess that there are any ethical concerns/problems about the way the study was conducted? (Yes/No)
 - o Take into account:
 - o If there are sufficient details of how the research was explained to participants for the reader to assess whether ethical standards were maintained.
 - o If the researcher has discussed issues raised by the study (e.g. issues around informed consent of confidentiality or how they have handled the effects of the study on the participants during and after the study)
 - o If approval has been sought from the ethics committee.
10. Was the choice of research design appropriate for addressing the research question(s) posed? (Yes/No)
 - o Take into account:
 - o If the researcher has justified the research design (e.g. have they discussed how they decided which method to use?)
 - o (For qualitative research) If the research seeks to interpret or illuminate the actions and/or subjective experiences of research participants.
 - o (For qualitative research) Is qualitative research the right methodology for addressing the research goal?
11. Have sufficient attempts been made to establish the repeatability or reliability of data collection methods or tools? (Yes/No)
12. Have sufficient attempts been made to establish the validity or trustworthiness of data collection tools and methods? (Yes/No)
 - o Take into account:
 - o Has the relationship between researcher and participants been adequately considered?
 - o If the researcher critically examined his/her own role, potential bias and influence during:
 - (a) Formulation of the research questions
 - (b) Data collection, including sample recruitment and choice of location.
 - o How the researcher responded to events during the study and whether they considered the implications of any changes in the research design.

Boksen fortsættes

BILAGSBOKS B1.1 FORTSAT

Oversigt over anvendte kvalitetsvurderings spørgsmål og tilføjede støttespørgsmål.

13. Have sufficient attempts been made to establish the repeatability or reliability of data analysis? (Yes/No)
 14. Have sufficient attempts been made to establish the validity or trustworthiness of data analysis? (Yes/No)
 - o Take into account:
 - o If there is an in-depth description of the analysis process
 - o If thematic analysis is used. If so, is it clear how the categories/themes were derived from the data?
 - o Whether the researcher explains how the data presented were selected from the original sample to demonstrate the analysis process.
 - o If sufficient data are presented to support the findings.
 - o To what extent contradictory data are taken into account
 - o Whether the research critically examined their own role, potential bias and influence during analysis and selection of data for presentation.
 15. To what extent are the research design and methods employed able to rule out any other sources of error/bias which would lead to alternative explanations for the findings of the study? (A lot/A little/Not at all)
 16. Does the author address the generalizability of the study? (A lot/A little/Not at all)
 - o Take into account:
 - o If the researchers have discussed whether or how the findings can be transferred to other populations or considered other ways the research may be used.
 17. In light of the above, do the reviewers differ from the authors over the findings or conclusions of the study? (Yes/No)
 - o Take into account:
 - o If the findings are explicit.
 - o If there is adequate discussion of the evidence both for and against the researchers arguments.
 - o If the researcher has discussed the credibility of their findings (e.g. triangulation, respondent validation, more than one analyst).
 - o If the findings are discussed in relation to the original research question.
 - o (qualitative research) If the findings expresses new understanding (is generating theory) about the subject in matter.
 18. Overall weight of evidence? (high/medium/low)
 - o Take into account:
 - o Have sufficient attempts been made to justify the conclusions drawn from the findings, so that the conclusions are trustworthy?
 - o Taking account of all quality assessment issues, can the study findings be trusted in answering the study questions(s)?
-

BILAG 2 MEDLEMMER I DEN EKSTERNE REVIEWGRUPPE

BILAGSTABEL B2.1

Oversigt over medlemmerne i den eksterne ekspert-reviewgruppe. Fordelt på kortlægningsåret 2013 og 2014

Reviewmedlem	Land	Kortlægningsår	
		2013	2014
Ellen Beate Hansen Sandseter	Norge	x	x
Henrik Daae Zachrisson	Norge		x
Lars Gulbrandsen	Norge		x
Sven Persson	Sverige	x	x
Camilla Björklund	Sverige	x	x
Ingrid Pramling Samuelsson	Sverige		x
Niels Ploug	Danmark	x	x
Tomas Ellegaard	Danmark	x	x
Charlotte Ringsmose	Danmark		x

ELLEN BEATE HANSEN SANDSETER

Professor ved Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelæreruddanning i Trondheim, Norge. Hendes forskningsfelt omfatter primært børns fysiske og motoriske leg med vægt på spændings- og risikofyldt leg i børnehaven, både ud fra barnets og de voksnes perspektiv. Hun forsker også i temaer som børnehavens fysiske omgivelser, ulykker og skader i børnehaven, samt børns trivsel og medvirkning i børnehaven.

HENRIK DAAE ZACHRISSON

Seniorforsker ved Atferdssenteret i Oslo og Professor II ved CEMO (Center for Educational Measurement at the University of Oslo). Han forsker i betydningen af børnehaven for børns udvikling.

LARS GULBRANDSEN

Dr.philos. fra 1982 og forsker ved forskningsinstituttet NOVA. Hans forskningsområde inden for dagtilbud er børnehavepolitik, børnehavekvalitet og de ansatte i børnehaven. Siden 2012 har han ledet forskningsprojektet GoBan (Gode Barnehager for barn i Norge) ved Høgskolen i Oslo og Akerskus.

SVEN PERSSON

Professor i pædagogik ved Malmö Högskola. Hans interessefelt er praksisnær forskning i dagtilbud, profession, ligestilling i daginstitution og pædagogiske relationer mellem daginstitutionspersonalet og børnene.

CAMILLA BJÖRKLUND

Docent/Associate professor ved Göteborgs Universitet i Sverige, hvor hun underviser på forskolläraprogrammet. Hun forsker i børns læring af matematik og matematikundervisning i daginstitution.

INGRID PRAMLING SAMUELSSON

Professor i Early Childhood Education ved Göteborgs Universitet. Hendes forskningsfelt omfatter børns læring i børnehaven, læreplansspørgsmål, didaktik, leg og betingelser for børnehavens virksomhed. Hun har derudover et UNESCO professorat i ECE (Early Childhood Education) og bæredygtig udvikling.

NIELS PLOUG

Direktør i afdelingen Personstatistik, Danmarks Statistik, og tidligere forskningschef på SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd. Ekstern lektor i sociologi ved Økonomisk Institut, Københavns Universitet samt ekstern lektor i empirisk økonomi ved Copenhagen Business School.

TOMAS ELLEGAARD

Ph.d. i psykologi fra Roskilde Universitet, cand.mag. i pædagogik fra Københavns Universitet og sygeplejerske. Lektor og forskningsgruppelider for Barndoms-og familieforskningsgruppen ved Institut for Mennesker og Teknologi, Roskilde Universitet.

CHARLOTTE RINGSMOSE

Ph.d., professor MSO ved Institut for Uddannelse og Pædagogik, Aarhus Universitet. Hendes forskningsområde omfatter social ulighed i dagtilbud, læring i daginstitutioner samt daginstitutioners muligheder for at bryde med virkningerne af social baggrund.

LITTERATUR

- Critical Appraisal Skills Programme (2014): CASP Checklists (http://media.wix.com/ugd/dded87_29c5b002d99342f788c6ac670e49f274.pdf) Oxford. CASP.
- Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning (2012): *Notat om forskningskvalitet*. København: Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning, IUP, Aarhus Universitet.
- Højen-Sørensen, A.-K. Kristiansen, L.J. Jørgensen, A.-M.K. Jørgensen & R.E. Wendt (2016): *Forskningskortlægning, kvalitetsvurdering og analyse af udviklingen i skandinaviske dagtilbudsforskning for 0-6-årige i året 2014*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 16:14.
- Wendt, R.E. & A.-M.K. Jørgensen (2015): *Forskningskortlægning, kvalitetsvurdering og analyse af udviklingen i skandinaviske dagtilbudsforskning for 0-6-årige i året 2013*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 15:23.